

# BALTŲ IR SLAVŲ PARIBYJE VARTOJAMO PASAKYMO PAPRASTOJI KALBA DVIPRASMIŠKUMAS LIETUVIŲ KALBOS ATŽVILGIU

## *Santrauka*

Straipsnyje rašoma apie vadinamąją paprastąją kalbą (lenk. *język prosty*), nuo seno vartojamą baltų ir slavų paribyje gyvenančių įvairių tautinių grupių. Ši buitinė, neoficiali kalba žemesnių socialinių sluoksnių vartojama kaip žodinio bendravimo daugiakalbėje bendruomenėje priemonė.

Autorius mini ir tą faktą, kad praeityje gyvavo kalba panašiu pavadinimu. Nuo XVI a. iki XVII amžiaus vidurio Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje vartota rašytinė kalba, žinoma kaip *prosta mova*. Tai oficiali literatūrinė kalba, kita nei senoji bažnytinė slavų kalba. Ji taip pat buvo aukštesnių socialinių sluoksnių bendravimo daugiakalbėje šalyje priemonė.

Pagrindinis darbo tikslas – atskleisti žodžių junginio *paprastoji kalba*, taikomo baltų ir slavų pasienyje vartojamai kalbai įvardyti, dviprasmiškumą, daugiau dėmesio skiriant reikšmių aiškinimui lietuvių kalbos požiūriu.

Iš tikrųjų tai dvi skirtingos kalbos, nors jų susidarymo aplinkybės ir panašios. Autorius vardija tokius paprastosios kalbos (lenk. *język prosty*) ir *prosta mova* panašumus:

1. Šias kalbas galima priešinti su kalbinėje hierarchijoje aukštesnę padėtį užimančiomis kalbomis: praeityje – su senąja bažnytine slavų kalba, dabartiniu metu – su lenkų, rusų, baltarusių ir lietuvių bendrinėmis kalbomis. Kartu jos rodo kalbos vartotojų socialinėje hierarchijoje užimamą padėtį.

2. Tai hibridai, skirti daugiakalbių bendruomenių komunikacijai. Praeityje tokia buvo rašytinė kalba, dabar – sakytinė.

3. Kaip tiesiogiai nesusijusios su nė viena iš tautybių, šios kalbos leidžia skirtingų tautų atstovų pokalbiuose išlaikyti kalbinių ir tapatybės ribų neaiškumą.

Kelias Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystėje susiformavusias kalbas vartojanti komunikacinė grupė gyvuoja iki šiol, baltų ir slavų paribio regione tebevartojamas pasakymas prastas (lenk. *prosty*). Daugiakalbystės ir daugiakultūriškumo sąlygomis kalbos ir tapatybės ribų neaiškumas vaidina labai svarbų vaidmenį.

ESMINIAI ŽODŽIAI: baltų ir slavų paribys, daugiakalbystė, daugiakultūriškumas, paprastoji kalba (lenk. *język prosty*), *prosta mova*, Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė.

KOJI MORITA

Tokyo University of Foreign Studies

3-11-1 Asahi-cho, Fuchu-shi, Tokyo 183-8534, Japan

[morita@tufs.ac.jp](mailto:morita@tufs.ac.jp)